

Za gospodarje

Maribor, dne 5. julija 1933.

Ali se še pomišljate?

Zakaj je toliko revščine in pomanjkanja? Velik vzrok temu je, ker ljudje preveč zapravljajo. Ker nočejo ali ne znajo varčevati. Največji bogataš lahko vse požene, če denar razmetava. Če hočeš kaj imeti, ni dosti, da samo delaš; treba je tudi varčevati. Najboljša hranilnica pa je zavarovalnica. Ta te opominja in sili, da moraš varčevati. »Karitas« je najboljša hranilnica za male ljudi, za večino ljudstva sploh.

Zadnjič smo dokazali, da »Karitas« ni draga. A vi se še pomišljate, da bi se zavarovali? Morebiti se vam pa ne zdi potrebno, da se zavarujete. Mislite si: saj dosedaj tudi nismo bili na smrt zavarovani, pa smo le živeli. In tudi pokopali so še vsakega, če tudi nič ni zapustil. A ta ugovor je jalov! Seveda so še pokopali vsakega — pa kako in s kakimi težavami! Danes pa si svet zna pomagati, da živi bolje. Pomagaj si sam in pomagal ti bo Bog! Če si sam ne pomagaš, boš pa prosjačil in revščino tolkel. Kdor skrbi zase in za svoje, se bo pravočasno oskrbel. Kakor je postalo zavarovanje zoper požar splošno, tako bo postalo tudi zavarovanje za doživetje ali za smrt splošno. Po naprednih deželah je to že zelo vpeljano. Čim prej bo tudi pri nas, tem bolje! »Karitas« je prišla le malo prepozno. Ko bi bila prišla pred samopomočmi, bi si naše ljudstvo prihranilo lepe svotice, ki so šle po vodi. (Vsi, ki ste zaradi raznih samopomoči izgubili zaupanje tudi v pravo zavarovanje, in še posebno tisti, ki ste pri teh samopomočih kaj izgubili, vedite, da »Karitas« ni samopomoč, temveč je oddelek velike slovenske zavarovalnice, ki goji popolnoma varno, pravo zavarovanje.)

Pa sedaj so slabi časi in ljudje nimajo denarja. Vendar pa tako pri koncu ljudje z denarjem vendar niso, vsaj po mnogih krajih ne. Tudi v drugih drža-

vah so slabi časi, a vendar »Karitas« tam sijajno uspeva.

Do vsake nove stvari so ljudje s početi ka nezaupni, če jim ne meče takoj očividnega dobička. Sčasoma pa si vsaka dobra stvar utre pot. Prepričani smo, da si bo tudi »Karitas« pridobila zaupanje in bo postala močna gospodarska trdnjava slovenskega ljudstva.

Sedaj pa — če premorete le toliko, da nekaj dinarjev na mesec utrpíte — kar vsi v »Karitas«! Smrt ne bo dolgo čakala. Ona maha s koso neprenehoma, maha na desno in levo in ne gleda, kam kosa prileti. Morebiti se bliža že vaši hiši. (Bolnikov »Karitas« ne sprejema.) Po smrti pa so vedno veliki stroški. Koliko lažje je dati vsak mesec malo, kakor pa naenkrat veliko svoto, posebno, če je ni nikjer! Zadolžiti se je treba in to ni prijetno. Preskrbite torej sebe in svoje domače pravočasno: dušo za večnost, denar pa za ta svet! Kdor oboje stori, stori najbolje. Oče, ki si skrben za svojo družino, zavaruj se v korist svoje žene in svojih otrok! Prav je, da se zavarujete — malo višje zneske, da povrh pogrebnih stroškov še kaj ostane za druge potrebe. Zavarujte tudi svoje starše, ki še niso zavarovani, za pogreb in za maše! Mladi ljudje pa, čim prej se zavarujete, večje ugodnosti imate. Sčasoma mora biti zavarovano vse ljudstvo. To bo dokaz, da so ljudje modri, prevdarni, resnično napredni. Prepričani smo, da bo »Karitas« v veliko srečo in blagoslov posameznim, družinam in celemu narodu.

*

Pomen in širjenje zadružništva v našem gospodarstvu.

Kulturni razvoj države je odvisen od kulturnega razvoja in napredka vsake posamezne vasce. Takšnih vasic imamo v naši državi poleg 205 mest in 346 tr-

gov skupno 26.755 po zadnjem štetju. Priznati moramo, da zahteva kulturni razvoj v vasi povsem druge načine kakor pa v trgu ali v mestu. Ako bi obveljali isti načini za vas kot za trg in mesto, potem bi tudi ne bilo nobene razlike med kulturnim razvojem samim v vseh edinicah.

Za kulturni razvoj vasice skrbe pri nas večinoma prosvetne organizacije, prav posebno one na zadružni podlagi. Saj je pri nas prodrla ena ali druga organizacija še v zadnjo gorsko vasico, tako da nudi izobrazbo in poduk tudi najoddaljenejšim od kulturnih središč. Kulturna središča so pa danes večinoma sedeži oblasti in središča so zvezana z raznimi prometnimi sredstvi, ki omogočajo hiter promet. Radi tega je tudi razvoj tem lažji, ker ima na razpolago razna sredstva, katerih ravno manjka oddaljenim vasem. Torej, ako je državi na tem, da se kulturni razvoj v vaseh pospeši, potem mora skrbeti tudi za — prometna sredstva.

Za dober razvoj kulturnega življenja v vaseh je potrebna gospodarska organizacija, ki bi naj v nobeni vasi ne smela manjkati. Vse te organizacije bi morale podpirati država že z ozirom na možnost kulturnega razvoja. Te organizacije bi naj slonele na zadružni podlagi, ker znano je geslo: V slogi je moč! — Podlaga složnemu delu in izoblikovanju je pa zaupanje, ki je tudi predpogoj složnega dela, vzajemne pomoči in sodelovanja kakor tudi razdelitve javnega dela. Kjer manjka zaupanje, tam je zadružno delo nemogoče in škoda vsake inicijative v tej ali oni obliki. V drugi vrsti je potrebno takim organizacijam na zadružni podlagi vodstvo, katerega naj imajo v rokah najsposobnejši. Vodje takih organizacij naj bodo v prvi vrsti strokovnjaki. V tretji vrsti je pa potrebno inicijativno delo, ki mora skušati dobiti stike ne samo s sosednimi vasicami, temveč tudi z mestom, odkoder pravzaprav črpa podeželje svojo kulturo. In te naloge naj, odnosno so že prevzele zadruge in v prvi vrsti gospodarske zadruge, ki nudijo kmetu vsestransko pomoč.

Kolikor je razbrati iz statistike iz leta 1930, je bilo v državi 7096 zadrug, ki so imele 834.102 članov. Zgoraj pa smo

tudi na podlagi zadnje statistike videli, da imamo 26.755 vasi, torej manjših krajev kakor trgi in mesta, v državi, vsled česar je dokazano, da še nimamo v 19.659 vaseh zadrug, torej nima še tako ogromno število edinic v državi smisla za zadružno misel, če izvezamemo mesta in trge. Ker pa ima središča večje število zadrug, je seveda število vasi še večje, katere so še sploh brez vsake zadružne pomoči.

Da se je pa zadružništvo razširilo na ono stopnjo, na kateri je danes, posebno še pri nas v naši banovini, potem v savski in dunavski, je iskati razlogov v potrebi naroda. Roko v roki je igrala veliko vlogo pri tem tudi težnja inteligence, ki je osnovala zadružne postojanke ter ob enem vplivala tudi na zakonodajo in izposlovala tudi zadrugam razne državne in samoupravne podpore. Kako se je zadružništvo razširjalo, vidimo najbolje iz naslednjih letnic: prva naša zadruga je bila ustanovljena leta 1874, srbska pa 1894, dalmatinska 1896, hrvatska leta 1898 ter bosanska l. 1904. Iz tega je razvidno, da smo Slovenci na prvem mestu, kar se tiče dobe obstoja zadružništva v naši državi. Prve zadruge, ki so se ustanovile, so bile seveda kreditnega značaja. Gospodarske zadruge so se začele razvijati še le med letom 1883 in 1904, in sicer je to povzročala pojavljajoča se gospodarska kriza, katero je v Evropo zanesla prekomorska žitna konkurenca. V tej nastali krizi je iskati tudi vzroke izseljevanja iz agrarnih držav v industrijske. Vsled padca cen kmetijskim produktom so postala posestva nerentabilna in kmetovalec se je moral zadolžiti. V pomoč se je naglo začelo širiti posebno kreditno zadružništvo, da bi se vsaj tako v slogi otelo, kar se je oteči dalo. Pripomnim pa pri tej priliki, da zahteva kreditno zadružništvo visoko stopnjo zadružne miselnosti in tudi zavesti, veliko odgovornost in sposobnost v medsebojni kontroli. Prvi pokret kreditnega zadružništva so izvršili pri nas vsled potrebe naroda, kot smo zgoraj omenili, med drugimi: Vošnjak, dr. Dečko in drugi, vsled česar najdemo prve zadruge le v večjih krajih. Drugi veliki zadružni pokret pa je izvršilo naše duhovništvo z dr. Krekom na čelu.

Kako je pa bilo z združnimi pokreti v Srbiji in Hrvatski? V Srbiji je izvršila ta pokret narodna inteligenca, ki je živela v zelo tesnih zvezah s kmetovalci. Ona je zanetila med seljaki veliko idejo samopomoči, ker je videla in dobro poznala, v kakšni stiski se nahaja seljaštvo. Eden prvih in velikih pokretnikov združne miselnosti med srbskim seljaštvom je bil Mih. Avramović. V Hrvatski se je začel združni pokret po velikem katoliškem kongresu v Zagrebu leta 1900. Prvi hrvatski pokretnik združne misli je bil don Fran Ivanišević.

Kakor v Srbiji in v Hrvatski, tako je tudi v Dalmaciji in Bosni pokrenilo narodno razumništvo združno miselnost med ljudstvom in prve zadruge so se ustanovile v mestih, torej v prometnih točkah.

Kakor smo videli, je smisel za združništvo izšel iz našega narodnega razumništva, v prvi vrsti kot kreditno združništvo, ki pa seveda ni zamoglo izvesti blagostanja kmetovalca v celoti, temveč je vplivalo le na ublažitev pritiska krize in to vsled tega, ker se je premalo pažnje posvečalo produktivnemu združništvu.

(Konec sledi.)

Katera pasma, katero govedo?

Fr. Wernig.

Človek bi mislil, da je to vprašanje za naše podeželje že zdavnaj rešeno, da smo že zdavnaj prešli preko tega vprašanja, da se je naše pospeševalno delo v živinoreji osredotočilo vsepovsod na edino pravilno stališče, na stališče zboljšanja živine iz domačega okoliša, iz domačega plemena, iz domačih rejskih, prehranjevalnih in oskrbovalnih prilik.

V resnici pa moramo ugotoviti, da so še vedno kraji, ki so glede oskrbovanja in krmljenja živine sicer prav zaostali, ki pa iščejo vso rešitev svoje živinoreje v spremembi pasme. Kljub tolikim predavanjem in pisanju še vedno ni povsod prodrla zavest, da so med podeželskimi pasmami (med pingavci, marijadvorci, pomurci itd.) tako neznatne raz-

like, da je kaka menjava med temi pasmami v splošnem absolutno brez pomena in brez vsake gospodarske koristi. Sliši se, da v posameznih krajih — ne v našem srezu — celo gospodarske organizacije pospešujejo z velikimi denarnimi žrtvami tako menjavo podeželskih pasem. Sicer redi vsakdo lahko kar hoče, katero plemo hoče, vendar bi se moralo oblastveno vplivati, da se prepreči razmetavanje denarja, mogoče celo pri organizacijah samo radi brezplodne spremembe in brezplodnega preizkušanja menjave podeželskih plemen. Če že hočemo vzrediti boljše, dobičkanosnejše, zgodnje zrelejšo živino, gradimo na domači podlagi, vseeno je, če imamo pomurce, pingavce ali marijadvorce. Najboljša za naše, danes še zaostale rejske razmere je povsod stara domača živina, ki je vajena vseh domačih prilik! Videli sem v inozemstvu in so videli to deloma tudi kmetovalci iz našega sreza pred lanskem povsem ustaljene reje in črede marijadvorcev, ki glede oblik, zgodnje zrelosti in mlečnosti čisto nič ne zaostajajo za montafonci in simodolci, videli sem črede pingavcev, ki v nobenem pogledu niso zaostajali za žlahtnimi montafonci in simodolci, in ravnotako sem videl črede pomurcev, ki nikakor niso bili slabši kakor žlahtni montafonci. — Ves uspeh v živinoreji je torej odvisen le od vstrajne, vestne odbire (selekcije), reje in krmljenja, ne pa od pasme!

Kjer so vendar posebno ugodne rejske prilike, kjer se daje teletom do 4 mesece mleko in še dalje, kjer se krmi vedno le dobro, sladko seno brez slame in kjer je mogoča tudi paša, tam pa lahko imovitejši posestnik, ki ima dosti odvišnega denarja (tako delajo nekateri veleposestniki!) redi oziroma preizkusi tudi kako žlahtno pasmo, kakor so montafonci. Še enkrat pa povdarjam, da je vsako drugo izpreminjanje, pred vsem zgolj med podeželskimi pasmami, razmetavanje denarja, potrata časa in gospodarska izguba. Izjemo v nekem pogledu tvori Dolenjska.

Kdor mogoče pri menjavi med podeželskimi pasmami špekulira na izvoz v južne kraje, ta naj zelo pazi, da se ne bo zašpekuliral, kajti kdo ve, če bode spričo naših tako naglo spreminjajočih se gospodarskih razmer še v 5 ali 10 le-

tiš povpraševanje po gotovem določeni plemenskem blagu oziroma pasmi. Tudi ne more biti govora, da bi naše kmečko podeželje v splošnem (izvzemši par posestnikov) že tako kmalu moglo postaviti na trg, oziroma na prodaj plemensko blago s pokolenjem, saj doslej še marsikje za domačo rabo nismo vzredili dosti primerne živine s pokolenjem in marsikje letos, kljub vsej dobri volji Kmetijske družbe nismo mogli spraviti skupaj en vagon take živine, ki bi po kakovosti bila primerna za izvoz na Dunaj.

Razna obvestila.

Vinogradno kolje, kalano, žagano in okroglo, prodaja komad od 20 par naprej tvrdka Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25.

Sprejem gojenk v kmetijsko gospodinj-sko šolo v Marijanišču v Ljubljani. S 1. novembrom 1933 se prične 32. tečaj kmetijske gospodinske šole, ki bo trajal 10 mesecev. Sprejete gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom šolskih sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Poljanah v Ljubljani. Gojenke se praktično vežbanju v kuhanju, ročnem in strojnem šivanju, krojnem risanju, pranju, likanju, v mlekarstvu in sirarstvu, v vrtnarstvu itd. Vadijo se tudi v ravnanju z bolniki in bolno živino. Popolna oskrbnina znaša mesečno 300 Din. Del oskrbnine lahko poravnajo starši tudi v živilih. Manj imovitim gojenkam bo zavod mesečnino po možnosti znižal. Vsaka gojenka naj vzame s seboj v tečaj obleko, perilo, obutev, potrebno za delovnik in praznik. Nadalje perilo za posteljo: dva para rjuh in štiri prevleke za blazine, 4 brisače, 4 servijete, ki so lahko tudi iz domačega platna. Dekleta, ki hočejo vstopiti v gospodinj-sko šolo, morajo: 1. dovršiti 16. leto svoje starosti; 2. predložiti zadnje šolsko izpričevalo; 3. predložiti zdravniško izpričevalo; 4. navesti kakšnega stanu so starši in kakšen je njih dosedanji poklic; 5. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da zanje plačajo vse stroške šolanja; 6. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo raynale po hišnem redu. S temi podatki

in potrebnimi prilogami opremljene lastnoročno pisane nekolekovane prošnje za sprejem naj se vpošljejo na vodstvo gospodinj-ske šole Marijanišča v Ljubljani vsaj do 30. avgusta 1933. — V Ljubljani, dne 24. junija 1933. — Vodstvo Marijanišča v Ljubljani.

Kmetijska podružnica Maribor in okoliš. Po pravem te zdaj ni; prejšnja je z novim letom prenehala biti, nova pa se še ni konstituirala, ker se je zanjo nabiralo ude. Prišel je čas, da se oni, ki so za novo kmetijsko podružnico Maribor in okoliš deleže plačali in pristopnice podpisali, zberejo, strnejo v novo podružnico ter izvolijo odbor z načelnikom. Ta zbor se bo vršil v nedeljo dne 23. julija t. l., v učni sobi vinarke in sadjar-ske šole z začetkom ob 9. uri dopoldne. Nekateri so delež plačali, ne pa podpisali pristopnic; prosijo se, da store to čimprej; pristopnice se jim bodo predložile v prodajalni Kmetijske družbe, Meljska cesta 12, kjer se tudi člani za podružnico sprejemajo. Dokler pristopnica ni podpisana, se ne more nikogar smatrati za ude podružnice, tudi ne, če je udnina plačana. — Sklicatelj.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg dne 1. julija 1933. Na ta trg so pripeljali 12 komadov zaklanih svinj, meso je bilo po 12—13, špeh 12—13. Kmetje so pripeljali 10 voz sena po 40—45, 1 lucerne 50. Trije vozi krompirja po 0.75—1, kumarce 2—4. Žitne cene neizpremenjene. Suhe slive 8—10, celi orehi 7—8, luščeni 24—28, fižol 1.75—2.50. Kokoš 25, piščanci 15—60, gos 25—40 Din.

Živinski sejem v Mariboru 27. 6. 1933. Prignanih je bilo 8 konj, 6 bikov, 164 volov, 243 krav in 11 telet, skupaj 432 komadov. Povprečne cene so bile: debeli voli 1 kg žive teže 3.50 do 4.75 Din, poldebili voli 2.75 do 3, plemenski voli 3 do 4, biki za klanje 2.50 do 3, klavne krave debele 2 do 3, plemenske krave 2.50 do 2.75, krave za klobasarje 1.50 do 2, molzne krave 3.25 do 3.75, breje krave 3.25 do 3.75, mlada živina 3.50 do 4.50, teleta 4 do 4 Din. Prodanih je bilo 299 kom.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 10 do 12 Din, II. vrste 8 do 10, meso od bikov, krav in telic 5 do 7, telečje meso I. vrste 10 do 12, II. vrste 6 do 8, svinjsko meso sveže 10 do 16 Din.